

РЕЦЕНЗИЯ

за дисертационния труд на **ас. Атанас Красимиров Анов**
на тема **„Теория на речевите актове в биоетичната проблематика“**
за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ по
научната специалност „Философия“

от проф. д-р Силвия Александрова-Янкуловска, дмн
Декан на Факултет „Обществено здраве“ и Ръководител катедра
„Общественоздравни науки“ към Медицински Университет-Плевен

Кратки биографични данни за кандидата

Атанас Красимиров Анов е роден на 18.01.1988 г. Завършил е бакалавърска и магистърска степен по философия в СУ „Климент Охридски“ съответно през 2011 г. и 2012 г. Работи като педагог в център за социална рехабилитация и интеграция в продължение на 1 година, а от 2014 г. след спечелване на конкурс заема длъжността „асистент“ по медицинска етика в сектор „Медицинска етика“ на катедра „Общественоздравни науки“ на Медицински университет-Плевен. Преподава на англоезични и българоезични студенти от специалностите медицина, фармация, опазване и контрол на общественото здраве, медицинска рехабилитация и ерготерапия, управление на здравните грижи със средногодишна натовареност от 770 екв. ч.

Атанас Анов има 8 пълнотекстови публикации, от които една в чужбина. По темата на дисертацията са 2 публикации, едната от които е под печат и 3 участия с доклади на научни форуми, от които 2 в чужбина. В 6 от публикациите ас. Анов е първи автор. Научната активност на докторанта се допълва и от 15 участия с доклади на научни форуми, от които 4 в чужбина.

Атанас Анов е преминал квалификационен курс за обучение на преподаватели по етика по линия на Секцията по етика на ЮНЕСКО, Дубровник 2014 г. и три тематични курса в рамките на Докторантско

училище Fulbright International Summer Institute 2014 г. В момента ас. Анов преминава няколко модула на следдипломно обучение по история на медицината към Медицински университет-Варна.

Атанас Анов членува в Европейската асоциация по общественото здраве, Българската асоциация по биоетика и клинична етика и Европейската асоциация на центровете по медицинска етика (чрез институционалното членство на сектора по медицинска етика към МУ-Плевен).

Обща характеристика на дисертационния труд

Текстът на дисертацията е 155 страници, структуриран в три глави, заключение, библиография и приложения. Библиографията обхваща 59 източника, от които 17 на кирилица и 41 на латиница. Текстът е подкрепен с две приложения и осем примера.

Оценка на структурните части на дисертационния труд

Поради ограниченията, наложени ми от липсата на специфична философска подготовка, и в качеството си на биоетик ще отбележа само основната структура на първа и втора глава и ще се фокусирам върху трета глава от дисертационния труд.

Първата глава на дисертацията „Речевите актове“ обхваща 42 страници. Докторантът започва с ясно определяне на *задачата на дисертационния труд*, а именно да се определи каква е логиката на моралното действие, каква е логиката на правно действие и как речевите актове присъстват в биоетичната проблематика. Формулирана е *изходна хипотеза*, че логиката на моралното действие и правното действие представлява последователно прилагане на констатив, мета-констатив, перформатив.

Втората глава „Логика, Език, Право“ обхваща 42 страници. Докторантът прави преход от теоретично към практично ниво на логически анализ в правото като изхожда от универсалността в приложението на логическите закони.

Третата глава „Речеви актове в биоетиката“ обхваща 22 страници. Атанас Анов последователно обяснява поставянето на диагноза като речеви акт, речевите актове и вземането на информирано съгласие и вземането на етически решения. За целта той показва логиката на моралното действие чрез анализ на някои избрани методи за вземане на етически решения. На базата на различни примери на формуляри за информирано съгласие докторантът показва как при общуването в медицинската практика думите влизат в смесица от констативи и перформативи. Разяснява се и ролята на експозивите. Умело е направен анализ на разликите в речевите актове във формулярите за информирано съгласие за стандартни диагностични процедури (хемодиализа, биопсия, оперативна намеса) и за включване в медицински експеримент.

От анализа на документите за информирано съгласие асистент Анов прави преход към друга област на практическата биоетика, а именно – методологиите за вземане на етично решение. Изходна точка на докторанта е необходимостта от практическа реализация на етическите системи и теории за направляване на човешкото действие и поведение към „доброто“. Асистент Анов подчертава, че съществуващото разнообразие от подходи за морално разсъждаване само по себе си създава практически проблем, както и противоречието на аргументираните предложения за решения на конкретна морална дилема. Стандартните четири стъпки на всяка една методология са представени удачно като речеви актове. Дефинирането на моралния проблем е разгледано като констатив, изясняването на наличните ръководни правила – като мета-констатив, прилагането на принципи към моралния проблем – като констатив и заключението под формата на съвет или препоръка – като перформатив.

Последователно са анализирани методът на Аристотел, на Томазма и на Сиглър като е подчертана теоретичната ориентация на първия метод срещу медицинската прагматизация на последния метод. В този смисъл методът на Сиглър повдига въпроса доколко изобщо предлага рамка за разгръщане на морално-етична дискусия. Като своеобразна „златна среда“ между методите на Аристотел и

Сиглър е представен методът на Томазма, който предлага задълбочаване в ценностите и интересите на замесените лица. Подбраните методологии ясно илюстрират идеите на автора и подкрепят направените анализи на речевите актове. Направено е сравнение и между няколко типично европейски метода за етичен анализ на казуси: метод на школата в Ниймеген, Холандия, на школата в Льовен, Белгия, на школата в Базел, Швейцария и на школата на центъра за клинично етично консултиране Fondazione Lanza в Падуа. Намерено е сходство в съдържанието и структурата на тези методи и е очертана разликата на нивото на логиката. Познавайки в детайли тези методи, мога да се съглася, че чистото сравнение на наименованието на стъпките им оставя впечатлението, че не при всеки от тях е налице завършек с перформатив. В действителност обаче стъпката на предлагане на решение в метода на школата в Льовен винаги се оформя в стил на перформатив като препоръка за действие в конкретния случай. При метода на школата на Fondazione Lanza дори се отива по-далеч като на базата на аргументирания съвет за разрешение на конкретния случай се извличат директиви за аналогични бъдещи ситуации.

Основно място е отделено на оригиналния метод за етически анализ, утвърден в обучението по медицинска етика в МУ-Плевен. Асистент Анов е натрупал значителен опит в работата с този метод, което му позволява задълбочено изследване на речевите актове. Високо оценявам направеното разграничение между моралното действие и правното действие по отношение на мета-констативите във втора стъпка на метода.

Накрая ще си позволя да препоръчам докторантът да оформи по-ясно приносите на дисертационния труд в заключителната част.

Лични впечатления от докторанта

Познавам ас. Анов от началото на академичното му развитие като целенасочен, съвестен и креативен преподавател. В научните си разработки той е проактивен и със специфичен индивидуален поглед върху анализираната проблематика. Атанас Анов притежава и много добри организаторски умения, които се проявиха през годините в

провеждането на традиционните за Медицински университет-Плевен „Дни на биоетиката“ и „Глобални дни на етиката“. Отличното владеене на английски език му позволи за кратко време да създаде разнообразни професионални контакти с изявени гост-лектори в областта на биоетиката, да поддържа високо ниво на квалификация и да интегрира нови методи в работата си.

Заключение

Като имам предвид качествата на разработения дисертационен труд и личните качества на докторанта убедено препоръчвам на уважаемото научно жури да присъди на Атанас Красимиров Анов образователната и научна степен „доктор по философия“.

Плевен, 07.12.2017 г.

Проф. д-р Силвия Александрова-Янкуловска, дмн